

Kvalitetsredovisning 2006

Uppsala kommun

Grundskola, obligatorisk särskola, förskoleklass och fritidshem

Kvalitetsredovisningen innehåller kommunens bedömningar av måluppfyllelse och de åtgärder för utveckling som kommunen ska vidta. Måluppfyllelsen redovisas i förhållande till Lpo 94 samt till Barn- och ungdomsnämndens prioriteringar.

Kommunens grundskolor 2006

1. Grundskolans kvalitetsarbete 2006

Varje skolenhet och kommun ska årligen redovisa en bedömning av måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen samt åtgärder för utveckling i en kvalitetsredovisning. Därutöver ska de kommunala verksamheterna i Uppsala kommun formulera ett generellt åtagande med utgångspunkt från Barn- och ungdomsnämndens prioriterade mål.

I mars 2006 redovisade grundskolans ledning 2005 års bedömning av kvaliteten i Uppsala kommuns skolor samt en bedömning av ledningsnivåns insatser i rapporten ”Kvaliteten i Uppsala kommuns skolor 2005”. Även planerade åtgärder för utveckling ingick i rapporten.

I juni 2006 presenterades den dåvarande Barn - och ungdomsnämndens mål. I dialog mellan grundskolans ledning och uppdragskontoret samt processer inom grundskolan formulerade grundskolans ledning ett generellt åtagande för 2007-2010.

Ett generellt åtagande för grundskolan färdigställdes i oktober 2006. Åtagandet omfattade bl.a. ett antal kriterier som syftar till att följa upp utveckling och effekter av skolornas och ledningens arbete för att öka måluppfyllelsen. I det generella åtagandet beskrevs också vilket synsätt och vilka metoder som används i grundskolans kvalitetsarbete på elevnivå, skolnivå och ledningsnivå.

Den 3 november 2006 redovisade varje skolenheten en kvalitetsredovisning för 2006 som även innefattade åtgärder för utveckling/åtagande 2007. Grundskolans lednings bedömningar och åtgärder för utveckling grundar sig på:

- Skolans styrdokument
- ”Kvaliteten i Uppsala kommuns skolor 2005”, (Ledningens bedömning), mars 2006
- Generellt åtagande 2007-2010, oktober 2006 (utifrån föregående nämnds uppdrag)
- Skolornas kvalitetsredovisningar 2006 och åtaganden 2007 (redovisade 3 nov. 2006)
- Slutrapport från Skolverkets inspektioner, 1 november 2006
- Sammanställningar av betygstatistik och nationella jämförelser, december 2006
- Underlag från grundskolans utvecklingsenhet (inkl. IT) och resursteamenshet
- Utvecklingsenhetens analys av skolornas individuella utvecklingsplaner
- Underlag i form av uppdrag om nationella prov i år 5 genom rekryteringsprogrammet, skattningar av kvalitetsarbete, m.m.
- Nationella bedömningar i Myndigheten för skolutvecklings rapport ”*Nationell skolutveckling – för ökad kunskap och bättre resultat*” 2006-10-06, dnr. 2006:00612.
- Omvärldsbevakning

Skolornas och kommunens åtgärder med anledning av brister enligt Skolverkets inspektion har redovisats i en särskild rapport.

2. Den kommunala grundskolans styrning och organisation

De kommunala grundskolorna och särskolorna i Uppsala är organiserade i ett gemensamt verksamhetsområde. Förskoleklasserna ingår i skolornas verksamhet. Vissa funktioner, som till exempel specialpedagogiska enheten, särskilda undervisningsgrupper, språkskolan och kommunala musikskolan är organiserade i en kommungemensam enhet.

Nationella bestämmelser samt läroplaner och kursplaner anger *vad* som ska göras i skolan. De professionella på skolorna har, under rektors ledning, ett långtgående ansvar för *hur* det ska genomföras. På den övergripande nivån är det i Uppsala kommun Barn och ungdomsnämnden (BUN), som ger uppdrag och ekonomiska förutsättningar till verksamheterna. Nämnden har

ansvar för att följa upp verksamhetens resultat samt prioritera mål för kommande år i Uppdragsplanen.

Skolor och kommuner har i uppdrag att kvalitetsredovisa verksamheten. Detta regleras i förordning om kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningar för 2006 från Uppsala kommuns skolor kan hämtas via www.uppsala.se/grundskolan. Barn och ungdomsnämnden ansvarar för Uppsala kommuns kvalitetsredovisning till Skolverket.

Antal elever . *

	2005	2006	förändring	förändring %
Fritidshem	5 540	5 360	-180	-3,2%
Förskoleklass	1 590	1 581	-9	-0,6%
Grundskola 1-9	18 002	17 317	-685	-3,8%
Obligatorisk särskola	302	312	10	3,3%

* I Uppsala kommun finns även 12 fristående grundskolor som inte omfattas av denna rapport. Antalet elever i de fristående skolorna var 1839 vilket utgör ca 9 procent av det totala elevantalet. De fristående grundskolorna lämnar sin kvalitetsredovisning direkt till skolverket, däremot omfattas de fristående skolorna av de uppföljningar som kommunen centralt gör av kommunens grundskolor och ingår därmed i det uppföljningsmaterial som ligger till grund för förändrade uppdrag.

3. Barn- och ungdomsnämndens uppdrag 2006

Nämndens bedömning är att skolan utan ett väl förankrat och genomarbetat kvalitetssystem har svårt att öka sin måluppfyllelse. Många skolor redovisar kunskapsresultat som inte står i paritet med det som kan förväntas av dem med hänsyn till de förutsättningar som finns. Det framgår tydligt i jämförelse med Skolverkets teoretiska modell SALSA.

Utifrån dessa bedömningar beslutade Barn- och ungdomsnämnden för 2006 att minska antalet mål och uppdrag och bara ha två mål för grundskolan:

1. Kvalitets- och utvecklingsarbetet i grundskolan skall vara systematiskt och ske utifrån läroplanens mål. Detta gäller såväl verksamhetsledningens, skolornas och arbetslagens arbete som arbetet med elevernas individuella utvecklingsplaner.

2. Kunskapsnivån i grundskolan ska öka så att alla skolenheter med år 7-9 når minst det av Skolverket modellberäknade, förväntade värdet (SALSA) avseende andelen elever med minst godkänt i samtliga ämnen.

4. Skolverkets inspektion - bristområden

Övergripande brister på kommunnivå

Skolverkets inspektion visade på brister i form av att kommunen inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av eleverna kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen. Kommunen följer inte heller upp och analyserar de stora skillnader i resultat mellan skolorna på de nationella ämnesproven i årskurs 5 och vidtar inte åtgärder i syfte att förbättra måluppfyllelsen.

Kommunen säkerställer inte att eleverna i de så kallade resursskolorna får en garanterad undervisningstid och att beslut om anpassad studiegång fattas för de elever som har reducerad timplan. Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat sker inte i alla ämnen i de så kallade resursskolorna.

Brister på skolenhetsnivå

Nio av de 65 grundskolorna upprättade inte åtgärdsprogram för alla elever som behöver särskilda stödåtgärder. Två särskolor saknade tydliga rutiner för elevvårdsarbete och upprättade inte åtgärdsprogram för alla elever som behöver särskilda stödåtgärder. Åtta grundskolor gav inte elever som bedöms vara i behov av svenska som andraspråk undervisning enligt kursplanen i ämnet. Fyra skolor saknade beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för elever i förberedelseklasser och två skolor saknade beslut om anpassad studiegång för dessa elever. I en skola gavs eleverna i förberedelseklassen inte möjligheter att få betyg.

I åtta av skolorna gavs inte eleverna möjlighet att uppnå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5. Fyra skolor erbjöd inte heller eleverna de språkval som de har rätt till. Sju skolor anordnade inte elevens val och vid en skola fick inte alla elever utvecklingssamtal på det sätt författningarna anger.

Åtgärder utifrån brister vid inspektionen som nämnden fattat beslut om och som har rapporterats till Skolverket

Samtliga så kallade resursskolor har tydligt redovisat vilka ämnen de erbjuder i förhållande till elevens kursplaner samt hur den garanterade undervisningstiden hanteras. En uppföljning görs även för varje elev avseende beslut om anpassad studiegång där det också säkerställs att beslutet är fattat av rektor på elevens hemskola. Dessa punkter ska vara genomförda senast 1 april 2007. Även rutinen avseende uppföljning av kunskapsresultaten i alla ämnen kommer att kvalitetssäkras under 2007. Ansvarig för att dessa åtgärder genomförs är samordnande rektor för resursgrupperna. Skolor som inte anordnat undervisning i de ämnen som eleverna har rätt till, har åtgärdat detta. I kvalitetsredovisningarna 2007 ska uppföljningen av åtgärder beskrivas i förhållande till de angivna bristområdena.

5. Skolverkets inspektion - förbättringsområden

Förbättringsområden på skolnivå enligt Skolverkets inspektion

Skolverket bedömer att Uppsala kommun erbjuder barn och elever omsorg och undervisning av i huvudsak god kvalitet. Kompetenta lärare och materiella resurser finns förutom i några få undantag. Dock ansågs de flesta skolor behöva förbättra elevinflytandet, elevernas kännedom om målen och bättre redovisa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Nästan lika många skolor saknade ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete och hade brister när det gäller uppföljning. I nästan hälften av skolorna ansågs den pedagogiska ledningen och den interna kommunikationen vara förbättringsområden. Ungefär lika många skolor behövde förbättra elevernas resultat och åtgärdsprogrammen. Uppföljning och kvalitet behöver förbättras i fritidshemmets verksamhet.

Grundskolans lednings åtgärder av förbättringsområdena på skolnivå enligt Skolverkets inspektion

Rektors ansvar för ett fungerande kvalitetsarbete förstärks genom individuella uppdrag till respektive rektor från respektive skolchef. Återkoppling och dialog genomförs på samtliga skolenheter utifrån elevresultat, kvalitetsredovisningar, inspektioner och övriga uppföljningar. Riktade insatser genomförs för skolor med SALSAs värden under det förväntade resultatet och/eller resultat under 90 procent i Nationella prov i år 5 samt för skolor som av Skolverket bedöms ha ”varierande kvalitet i undervisningen” och/eller där det pedagogiska ledarskapet är ett förbättringsområde. Kontinuerlig uppföljning sker av hur arbetet med kvaliteten och måluppfyllelsen genomförs ute på skolenheten.

För att bidra till likvärdiga förutsättningar för samtliga elever i kommunens skolor och för att ha underlag för de uppföljningar som Barn- och ungdomsnämnden efterfrågar har ledningen

för grundskolan beslutat om vissa gemensamma förutsättningar för uppföljning och utvärdering både på elev- och skolnivå: De nationella diagnosmaterialen i matematik och svenska, Språket lyfter, Språkutveckling och Analysschema i matematik ska användas. Diagnoserna ger underlag för en mångsidig bild av elevernas kunskapsutveckling i svenska, modersmål och svenska som andraspråk respektive matematik och utgör ett stöd i skolornas metod- och utvecklingsarbete. Samtliga delprov i nationella proven i år 5 ska genomföras av alla elever.

Under 2007 genomförs t.ex. en fortsatt lagledarutbildning för tiotalet utvalda skolor i syfte att öka ledning och styrning för måluppfyllelse och stärka det pedagogiska ledarskapet. Utbildningen omfattar ca 90 lagledare och skolledare och utvärderas inför beslut om eventuell fortsättning. Utveckling med stöd av Problembaserad skolutveckling och Kulturanalys fortsätter liksom ämnesinriktad kompetensutveckling för pedagoger. Utbildning ges till ett stort antal lärare och skolledare avseende arbetet med individuella utvecklingsplaner. Insatser i form av erfarenhetsutbyte genomförs liksom bildandet av nätverk kring bl. a. utvecklingsplaner och åtgärdsprogram.

Riktlinjer för elever med utländsk bakgrund har fastställts för att förbättra måluppfyllelsen. Kompetensutveckling genomförs avseende utveckling av arbetssätt och metoder för elever med utländsk bakgrund samt tvåspråkighet och modersmålsundervisning. En utbildning för processledare genomförs under tre terminer av Karlstad universitet där sex pedagoger från grundskolan deltar. Arbetet genomförs i samarbete mellan grundskolan och gymnasieskolan för att ge långsiktig effekt och säkra kontinuiteten i arbetssätt och metoder. Myndigheten för skolutveckling stödjer genomförandet genom en flerårig satsning.

Grundskolans strategiska kompetensutvecklingsplan utgår från skolornas dokumenterade utvecklingsbehov i syfte att förbättra måluppfyllelse. Upplägg av längre utbildningsprogram som i högre grad matchar skolornas utvecklingsbehov har planerats och genomförts av grundskolans utvecklingsenhet. Insatserna kommer att fortsätta och syftar också till ett ökat erfarenhetsutbyte och en ökad kunskapspridning inom kommunen.

Variationerna i skolornas kvalitetsarbete och måluppfyllelse ska även fortsättningsvis analyseras av grundskolans ledning så att relevanta åtgärder för utveckling kan vidtas. Sambanden mellan styrning av resurser och planerade åtgärder på ledningsnivå för bättre måluppfyllelse ska fortsätta att utvecklas liksom former för att utvärdera ledningsnivåns insatser. Jämförande studier mellan några skolor kommer att göras avseende tid- och resursanvändningen för elevers lärande.

Det kommungemensamma området inom grundskolan i Uppsala kommun organiserar olika former av kompensatoriska insatser för elever i behov av särskilt stöd. Det handlar om konsultativa insatser, kompetensutveckling, att leda och stödja nätverk ute i skolorna liksom att tillhandahålla undervisningsplatser för elever som behöver ett anpassat program för sitt lärande och/eller för sin sociala utveckling.

6. Grundskolans lednings planerade åtgärder 2006

Grundskolans ledning fastställde under 2005 fem områden i en utvecklingsplan 2005 utifrån styrdokument, uppdrag samt genom analyser av de dåvarande kvalitetsredovisningarna och övriga uppföljningar. Utvecklingsplanen beskriver områden som är strategiska för ledningens arbete med att säkra likvärdighet mellan skolorna samt öka måluppfyllelsen:

- *Stärka rektorernas förutsättningar att bedriva skolutveckling*
- *Vidareutveckla system för uppföljning och utvärdering*
- *Ge skolorna likvärdiga förutsättningar för uppdraget*
- *Säkerställa system och rutiner för tillämpning av bestämmelser*
- *Säkra grundskolans del i kommungemensamma åtaganden*

7. Grundskolans lednings redovisning av genomförda åtgärder 2006

Att stärka rektorernas förutsättningar att bedriva skolutveckling

Nyanställda rektorer som saknar den statliga rektorsutbildningen samt ett antal biträdande rektorer följer den pågående utbildningen. Under 2005 genomfördes insatser för fördjupad kännedom om kunskapssyn, bedömning och betyg samt systematiskt kvalitetsarbete. En intern rekryteringsutbildning har genomförts liksom stöd genom mentorskap och skolledarnätverk.

I två skolområden pågår ett femårigt samarbete med Karlstad universitet och i ett nätverk med ett femtiotal andra kommuner angående problembaserad skolutveckling, PBS. I ett annat skolområde används dokument- och kulturanalys i samarbete med Mälardalens högskola som stöd för utveckling. I de övriga skolområdena pågår utvecklingsarbeten utifrån rektorernas lägesbedömning och med stöd av respektive skolchef. Ett hälsofrämjande perspektiv präglar skolorna i dessa områden.

Utvärderingar av ovanstående utvecklingsarbeten har givit positiva omdömen. Skolverket bekräftar att pedagogernas utbildningsnivå är god och att erforderlig kompetensutveckling erbjuds för såväl rektorer som personal av Uppsala kommun. Inspektionen har också bedömt att kommunens skolor har en tydlig ansvarsfördelning och ledning mellan chefsnivåerna. Myndigheten för skolutveckling har lyft fram ledningens betydelse för att granska och förbättra skolans kvalitet i form av ett systematiskt kvalitetsarbete och tydliggör vikten av att skolans ledare har fokus på kunskapsuppdraget.

Med utgångspunkt från de variationer inom och mellan skolor som Skolverket uppmärksammat avser grundskolans ledning att bidra till att öka skolledares säkerhet i det pedagogiska ledarskapet genom fortsatt och huvudsakligen riktad och behovsanpassad kompetensutveckling. Utvecklingsenheten har sedan starten för ett år sedan inlett insatser i form av:

- Produktionsstöd; statistik, nyckeltal, uppdrag – åtagande – kvalitetsredovisningsprocess, verksamhetsuppföljning, administrativa uppgifter
- Samordning; samla in och sprida kunskap om och aktuell skolforskning och erfarenheter av skolutveckling i och utanför kommunen
- Verksamhetsövergripande projekt
- Samverkan med lärarutbildningen, universitetet, Forum för skolan som kulturmiljö och arbetsplats, Regionalt Pedagogiskt kunskapscentrum och andra interna enheter
- Strategiskt arbete; uppdrag inom utvecklingsplanens strategiska mål, utvärdering, analys, övergripande kompetensutveckling

Den strategiska kompetensutvecklingsplanen utgår från skolornas dokumenterade utvecklingsbehov i syfte att förbättra måluppfyllelse. Samtliga insatser planeras inom ramen för ledningens utvecklingsplan och syftar till att bidra till ökad måluppfyllelse. Insatserna stäms av mot utvecklingsplanen. Upplägg av längre utbildningsprogram som i högre grad matchar skolornas utvecklingsbehov har uppskattats och bidrar till fortsatt erfarenhetsutbyte och spridning inom kommunen.

Att vidareutveckla system för uppföljning och utvärdering

För att stödja skolornas kontinuerliga kvalitetsarbete (processerna) har ledningen för grundskolan utarbetat en mall för kvalitetsredovisning 2006 samt åtagande 2007. Mallen utgår från skolans styrdokument samt Barn- och ungdomsnämndens mål och har utformats i syfte att ge relevant underlag till ledningens uppföljning. Även underlag från utvecklingsenhet och resursteamshenhet har använts för ledningens bedömningar och åtgärder för utveckling. Ledningens bedömningar 2005 och 2006 grundar sig på en bredare, i vissa delar djupare och mer systematiskt sammanställd kunskap om verksamheten än tidigare år. Ledningen kan därför leda och styra riktade insatser till utvalda skolor med en allt större säkerhet.

Variationerna i skolors kvalitetsarbete och skolors måluppfyllelse ska även fortsättningsvis analyseras av grundskolans ledning så att relevanta åtgärder för utveckling kan vidtas för ledning och styrning av verksamheterna.

Kompetensutveckling om fritidshemmens nationella uppdrag ska genomföras för målgruppen skolledare. Uppföljning av fritidshemmens verksamhet i skolornas kvalitetsredovisning ska tydliggöras.

Att ge skolorna likvärdiga förutsättningar för uppdraget

Grundskolans ledning har, efter bedömning, omfördelat resurser mellan skolor (se avsnittet om styrning av resurser). Ett antal skolor har, förutom ordinarie tilldelning enligt resursfördelningsmodellen, under en följd av år tilldelats extra resurser för att säkra elevernas rätt till likvärdig utbildning. Fördelningssystemet till förberedelseklass och tilldelningen till små skolor har korrigerats inför 2007.

Resursteamenshetens arbete syftar till att säkra likvärdighet i stöd till elever i behov av särskilt stöd. Olika system för styrning av stödresurser prövas i skolområdena vilket möjliggör för jämförande uppföljningar. För att förbättra underlag för styrning av resurser, utveckling av metoder och spridning av skolors erfarenheter fördjupas uppföljning och analyser av stödinsatser bl.a. med åtgärdsprogrammen som underlag.

Resursteamledarna genomför kompetensutvecklingsinsatser och ger stöd till metodutveckling bl.a. i form av stöd till lokala resursteam, återkoppling till skolor, föreläsningar och nätverk för specialpedagoger, kuratorer, psykologer genomförs i syfte att öka måluppfyllelse. Under 2006 inleddes samarbete med Specialpedagogiska institutet för att vidareutveckla arbetet med stödinsatser i ett inkluderande perspektiv.

Grundskolans ledning har beslutat att varje skola senast 2010 ska ha en datortäthet med högst 6 elever/dator. Inventering av skolornas datorstatus har genomförts investeringsmedel och inköpsstöd har riktats till skolor med störst behov. Utveckling av IT-baserade underlag för individuella utvecklingsplaner pågår.

Riktlinjer för elever med utländsk bakgrund har fastställts för att säkra måluppfyllelsen.

Myndigheten för skolutveckling stödjer kommunens insatser genom bl.a.

kompetensutveckling och processledarutbildning. Ett utvecklingsarbete pågår i samarbete med Myndigheten för skolutveckling, som syftar till att nå högre måluppfyllelse för elever med utländsk bakgrund. Bl.a. har försök inletts på några skolor med studiehandledning och undervisning i matematik på arabiska och svenska. Under nuvarande läsår har fem grundskolor påbörjat ett samarbete med Språkskolan för att pröva olika former som gagnar undervisningen. Främst gäller det språken sorani och arabiska och ämnena SO, NO och matematik.

Avtal med folkbiblioteket syftar till att säkra alla elevers tillgång till bibliotekstjänster och kompetensutveckling för pedagoger. Avtalet har ännu inte fått fullt genomslag.

Ledningen samarbetar inom vård och bildning, samt med uppdragskontoret och fastighetskontoret för en långsiktig lokalplanering. Utvecklingsenheten ansvarar för att utarbeta underlag och samarbete med övriga förvaltningar. I samband med detta har behov av en kommunikationsplan vid strategiska beslut tydliggjorts. Ett generellt lokalprogram för ny- och ombyggnation utarbetas i samarbete mellan ledningsgrupp och utvecklingsenhet.

Att säkerställa system och rutiner för tillämpning av bestämmelser

Utvecklingsenheten leder utbildning och informationsinsatser för skoladministratörer för att säkra rapporteringsrutiner i bl.a. datasystemet Extens. Skolverket har uppmärksammat brister i rutiner och innehåll i åtgärdsprogram, beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång. Brister i ansvarsfördelning mellan elevens hemskola och placering i så

kallad resursskola har särskilt uppmärksammats. Även kommunens ansvar för att medarbetare har tillräcklig kännedom om bestämmelser behöver säkras.

Att säkra grundskolan del i kommungemensamma åtaganden

Grundskolans ledningsgrupp har deltagit i arbetet med planering och genomförande av kommungemensamma åtaganden som berört verksamhetsområdet varav en del angetts som verksamhetsövergripande uppdrag. Resultat har bl.a. lett till gemensamma riktlinjer för övergångar mellan skolformer, riktat drogförebyggande arbete, samarbete med Brottsförebyggande rådet kring skolmedling.

Grundskolan ansvarar för den verksamhetsförlagda lärarutbildningen (VFU) som omfattar samtliga skolformer.

8. Elevernas kunskapsresultat 2006

Skolorna redovisar 2006 marginella resultatförändringar jämfört med närmast föregående år. Elevernas läskunnighet i år 2 är god. Det finns däremot ett antal skolor med oroväckande låga resultat i nationella proven i år 5. Resultatskillnaderna mellan skolorna är mycket stora. Lägsta andel elever som uppnått kravnivån för samtliga delmål på en skola är 36 % och högsta andel är 100 %. Orsakerna till resultaten i de nationella proven behöver därför analyseras djupare i de enskilda skolorna, även mellan skolor och i dialog med ledningen. En utvärdering som genomförts inom ett av grundskolans ledarskapsprogram visar att kännedomen om syftet med nationella proven och dess roll i utveckling av verksamheten behöver förbättras.

Nationella prov skolår 5

Andel elever (%) med tillräckliga kunskaper i samtliga moment

	2003	2004	2005	2006
Engelska	82	85	85	85
Matematik	76	77	69	69
Svenska	74	79	75	75

Resultaten i nationella proven i år 9 är dock betydligt bättre. Elevernas resultat på nationella proven i svenska och engelska i år 9 är mycket goda i kommunen som helhet och har ytterligare förbättrats från 2005. Resultaten i matematik, svenska och engelska har under en längre period varit goda, vilket tyder på en fokusering på de tre ämnen som ger behörighet till gymnasieskolans nationella program, vilket även får genomslag under 2006.

Betygsutveckling för avgångseleverna kan ses i följande tabell. Andelen elever uttrycks i procent.

Andel avgångselever med minst betyget G i						
	engelska		matematik		svenska	
	2003-2005	2006	2003-2005	2006	2003-2005	2006
Genomsnitt	95	95	94	94	97	97
Lägsta värde per skolenhet		81		79		85
Högsta värde per skolenhet		100		100		100
	Andel elever behöriga till gymnasieskolans nationella program		Andel elever som uppnått målen i samtliga ämnen			
			Faktisk andel		Förväntad andel enligt Salsa	
	2003-2005	2006	2003-2005	2006	2003-2005	2006
Genomsnitt	90,2	91,8	71,1	71,7	78	78
Lägsta värde per skolenhet		75		40		67
Högsta värde per skolenhet		100		100		95

Ett relativt lågt meritmedelvärde (207,3, att jämföra med modellberäknat förväntat värde 213) ger anledning att fråga sig om förväntningarna i undervisningen läggs på en tillräckligt utmanande nivå. Även andelen elever med slutbetyg i samtliga ämnen ligger 2006 under snittet i riket och under det s.k. förväntade värdet (SALSA) för Uppsala kommun.

I de tidigare årskurserna saknas i de flesta grundskolor övergripande sammanställningar av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen i relation till de nationella målen.

Flertalet grundskolor saknar fungerande rutiner för uppföljningar och analyser kring eventuella skillnader i kunskapsresultaten mellan dels pojkar och flickor, dels för elever med utländsk bakgrund.

När det gäller skolornas rutiner för att säkerställa likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning gör Skolverkets inspektörer bedömningen att dessa behöver förbättras i cirka 70 procent av de kommunala grundskolorna.

9. Grundskolans lednings bedömning av skolornas kvalitet

Kvalitetsarbete

2006 års kvalitetsredovisningar visar på förbättringar i såväl innehåll som språkliga formuleringar sedan 2005. Förståelsen för uppföljningar och kvalitetsarbete har förbättrats, främst på ledningsnivå. Det finns dock enheter som ännu inte i någon nämnvärd utsträckning vare sig dokumenterar eller bedömer/analyserar insatser och resultat.

Variationer i kvalitet inom en skola tyder på svårigheter att leda skolan som en helhet, med risk för brister i likvärdighet för eleverna eftersom flera av skolorna bedöms enligt Skolverket ha behov av att utveckla det pedagogiska ledarskapet.

I samtliga av kommunens grundskolor har eleverna idag IUP men kvaliteten varierar stort. En kvalitetsutveckling kommer att ha stor betydelse för såväl elevernas inflytande, ansvar och

delaktighet som för deras resultat. Skolverkets inspektion bedömde att kvalitetsarbete behöver förbättras i inte mindre än 70 procent av Uppsalas grundskolor.

Kvalitetsredovisningarna för 2005 gav underlag för att urskilja fyra nivåer avseende ledning och delaktighet i skolornas kvalitetsarbete:

1. Rektor har själv samlat underlag, sammanställt, gjort bedömningar och angett åtgärder för utveckling.
2. Medarbetarna har lämnat underlag från uppföljningar och utvärderingar till rektor.
3. Medarbetarna har lämnat underlag från uppföljningar och utvärderingar, som de även analyserat, till rektor.
4. Skolan har, under rektors ledning, utvecklande processer för analys, bedömningar och åtgärder för utveckling. Processerna utgår från underlag från uppföljningar och utvärderingar.

Cirka 20 procent av skolorna bedömdes år 2005 ha uppnått nivå 4. Skolverket konstaterade under ungefär samma tidsperiod att merparten av skolenheterna ytterligare behövde vidareutveckla sitt kvalitetsarbete.

En mer utförlig skattning har genomförts under 2006. Den visar att drygt 70 procent av skolorna nu har uppnått nivå 3 eller 4, vilket visar sammantaget att utvecklingen till kvalitetssystem på skolnivå är på god väg. De genomförda utvecklingsinsatserna bedöms ha bidragit till utvecklingen. Problembaserad skolutveckling, PBS har fått genomslag i kvalitetsarbetet i merparten av de skolor som deltar.

Värdegrundsarbete

Skolverket bedömer att skolornas arbete med trivsel och trygghet i stort sett är av god kvalitet. Särskilt elevernas trygghet och trivsel i särskolan förtjänar att lyftas fram. Elever och föräldrar i den obligatoriska särskolan är överlag mycket nöjda med skolornas förmåga att skapa en trygg och lustfylld studiesituation.

Resultatet av kommungemensamma enkätundersökningar visar att eleverna skattar trygghet och trivsel i skolsituationen högt. Flertalet elever i grundskolan respekterar människors lika värde och tolererar inte kränkningar. De flesta elever upplever skolmiljön som fysiskt och psykosocialt trygg. Skolorna har väl utarbetade ordningsregler och sedan flera år tillbaka väl utarbetade planer mot kränkande behandling. Fall av kränkningar eller mobbningsärenden har dock inträffat, både mellan elever och mellan vuxna i skolan och elever. I de allra flesta fall får rektor snabbt kännedom om detta, genom eleverna själva eller genom att deras föräldrar tagit kontakt med lärare eller rektor. Åtgärder har vidtagits och i de allra flesta fall har förbättringar kunnat konstateras vid den uppföljning som rektor ansvarar för att genomföra. Undantagsvis kontaktas skolchef eller chefen för grundskolan av föräldrar till elever och rektor kontaktas omedelbart för att åtgärder ska kunna vidtas. Skolchefen följer därefter upp ärendet med rektor. I enstaka fall har föräldrar vänt sig till Skolverket med anmälningar vilket i några fall lett till att kommunen kritiserats för bristande åtgärder.

Inflytande och delaktighet

Generellt arbetar skolorna i olika demokratiska former. Klassråd och elevråd finns för att hantera frågor av mera övergripande karaktär. Elevernas inflytande på undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer och deltagande i planering och utvärdering av undervisningen när det gäller ämnen, teman och aktiviteter, varierar både mellan olika skolor och inom skolorna. Så gott som samtliga skolor uppger att eleverna har en individuell utvecklingsplan men kännedom om målen för undervisningen behöver utvecklas och konkretiseras i ett samspel mellan lärare, elever och föräldrar och skolans insatser för elevernas kunskapsutveckling behöver tydliggöras.

Utvecklingsenheten har under året, tillsammans med representanter på skolorna, utarbetat en enkät som kan bidra till att övriga skolor får ett underlag för att vidareutveckla sitt arbete med inflytande för eleverna. Uppsala elevråd har gett synpunkter på enkäten som under hösten 2006 också provades på ett antal skolor för år 7 – 9.

Formerna för samverkan med elevernas vårdnadshavare fungerar väl. Utvecklingssamtalen upplevs av elever och vårdnadshavare huvudsakligen vara av god kvalitet och ger adekvat information om barnens kunskapsutveckling och sociala utveckling.

Barnens inflytande över det egna lärandet fungerar bra på fritidshemmen men deras inflytande över den samlade verksamheten är skiftande. På något fritidshem förekommer "fritidsråd". På ytterligare något fritidshem diskuteras fritidshemsfrågor företrädesvis inom klassrådets eller elevrådets ram.

Undervisning och goda lärmiljöer

Ett antal skolor i kommunen uppvisar en kvalitet som varierar alltför mycket inom den enskilda skolan. I några skolor bedöms endast runt 50 procent av eleverna klara nationella provens samtliga delar i år 5, medan andra skolor visar ett resultat på närmare 100 procent. Enligt Skolverket finns det inget som kan förklara dessa stora skillnader. Det visar sig att elevernas kännedom om mål och riktlinjer med få undantag är bristfälliga. Detta ska åtgärdas. Resultaten i nationella proven i år 9 är betydligt högre men elevernas slutbetyg i samtliga ämnen i år 9 behöver förbättras väsentligt. Förskoleklassens verksamhet uppmärksammas positivt medan kommunens uppföljning av kvaliteten i fritidshemmen behöver förbättras.

Resursteamerna har genom uppföljning en god kontroll över det samlade stödbehovet samt de resurser som fördelas för elever i behov av särskilt stöd men det är svårt att avläsa samband mellan stödinsatser och resultat i skolornas kvalitetsredovisningar. Grundskolan har goda system för att upptäcka stödbehov, vilket Skolverket bekräftade vid sin inspektion. Däremot behöver åtgärdsprogrammen och utformningen av stödinsatser förbättras. En stor del av de ekonomiska resurserna riktas till pojkar. Detta sammanfaller med hur fördelningen ser ut även i ett nationellt perspektiv.

Skolverket påpekar i sin inspektion att många skolor bör följa upp och analysera elevernas kunskapsutveckling i de naturvetenskapliga ämnena. I cirka hälften av skolorna har man som prioriterat mål att utveckla arbetet i framförallt matematik men även i de naturvetenskapliga ämnena.

10. Barn- och ungdomsnämndens bedömning av skolornas kvalitet

Barn- och ungdomsnämnden bedömer resultaten utifrån läroplanens mål, men också utifrån de för 2006 givna uppdragen om systematiskt kvalitetsarbete och bättre kunskapsresultat. Dessutom görs bedömningar utifrån kommunens prioriteringar av policyerna, likvärdiga villkor, delaktighet och inflytande samt trygghet och tillgänglighet.

Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet i kommunen måste utvecklas både på kommun- och skolnivå. Skolorna arbetar i hög utsträckning mot läroplanens målen och de mål man själva satt upp. Bedömningar saknas i allmänhet av hur långt man kommit i relation till läroplanens målområden. Underlag i form av självvärderingar saknas i de allra flesta fall och man använder sig inte av indikatorer för att få reda på grad av måluppfyllelse.

Kvaliteten i fritidshemmen behöver säkerställas genom bättre uppföljning och utvärdering av verksamhetens resultat. Genomgående saknas i skolornas kvalitetsredovisningar såväl

prioriterade mål som resultat, analys/bedömning och åtgärder för utveckling när det gäller fritidshemmen.

Uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i särskolan behöver säkerställas genom att de i högre utsträckning sker i relation till de nationella målen för verksamheten.

När det gäller förbättringsåtgärder är det vanligt förekommande att man i grundskolorna uttrycker behov av att arbeta vidare med det man håller på med, utan någon analys av om det stödjer elevernas utveckling mot målen eller inte. Sannolikt behövs kompetensutveckling när det gäller uppföljning och utvärdering som grund för ett systematiskt förbättringsarbete. Men genom det uppdrag, som lagts om ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete och genom arbetet med kvalitetsredovisningar samt införandet av individuella utvecklingsplaner har processer satts igång som stimulerar till att fokusera mer på det interna kvalitetsarbetet och satt ljuset på det behov av förbättringar som finns.

Dialogen 2006 mellan grundskolan och uppdragskontoret har inneburit en ökad fokusering på de nationella styrdokumenten och en utveckling mot en gemensam syn på kvalitetsarbete. Detta har synliggjorts i ett årshjul som styr kommunikation mellan verksamhet, uppdragskontor och Barn- och ungdomsnämnd. Det syns även i mål- och uppdragsformuleringar samt i produktionens processer för kvalitetsarbete och åtagande. Sammanställningarna av kvalitetsredovisningarna samt effektmål som formulerats av Barn- och ungdomsnämnden innebär att vissa förändringar/kompletteringar kommer att behöva göras i mallen för kommande kvalitetsredovisning 2007.

Kunskapsresultat

Många olika arbetssätt, metoder och insatser för att nå målen beskrivs i kvalitetsredovisningarna. Det vanligaste är att resultatredovisningarna utgörs av beskrivningar av det arbete och de insatser som genomförts och i många fall en bedömning av hur man tycker att det fungerat. Men i de allra flesta redovisningar uttrycks inget om huruvida de valda insatserna har medverkat till ökad måluppfyllelse. När målen är för allmänt hållna är det svårt att beskriva vad man vill uppnå med de åtgärder man föreslår i relation till de uppsatta målen.

Att variationer mellan skolornas resultat är mycket stora ger anledning att öka analysarbetet, men även erfarenhetsutbytet mellan skolor. Det kräver även en ökad dialog mellan ledning och enskilda skolor. Undervisningens utformning har avgörande betydelse för elevernas resultat. Erfarenheter från undervisningen i svenska, matematik och engelska och de goda resultat de ger bör kunna användas i samtliga ämnen. Även undervisning i naturvetenskapliga ämnen och teknik behöver förbättras inte minst för att öka flickors intresse och generellt öka intresse för forskning inom dessa områden.

Utvecklingsinsatserna inom Strategisk skolutveckling har under året delvis prioriterats till skolor som har låg måluppfyllelse och brister i det systematiska kvalitetsarbetet. Det är strategiskt viktigt att minska de resultatskillnader som finns mellan skolenheterna.

Slutbetygen i de tre kärnämnen, svenska, matematik och engelska, ligger på en fortsatt hög nivå men analyser av skillnaden mellan provresultat och slutbetyg i främst matematik och engelska behöver fördjupas vid de enskilda skolorna.

Skillnader mellan pojkars och flickors resultat behöver analyseras så att relevanta åtgärder kan vidtas. Särskilt ska brister i pojkars läsförståelse uppmärksammas.

Elevernas slutbetyg i samtliga ämnen i år 9 behöver väsentligen förbättras, då eleverna behöver en bred bas för fortsatt lärande. Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolans nationella program är nästan 20 procentenheter större än andelen elever som uppnått målen i samtliga ämnen. Det verkar som om tendensen att grundskolan utvecklats mot att vara en treämnesskola inte har brutits.

Några skolor har fått i uppdrag att utveckla former för att göra dokumenterade utvärderingar av undervisningen i samtliga ämnen. Arbetet samordnas av grundskolans utvecklingsenhet. Skolledare, lärar- och elevgrupper har involverats i arbetet på respektive skola.

Omfattningen och kvaliteten på åtgärder för att utveckla arbetet med elever med andra modersmål än svenska varierar. Skolverket framhåller i sin inspektion bl.a. uppenbara brister när det gäller att ge dessa elever den studiehandledning på modersmål som de enligt författning har rätt till. En annan kritik i rapporten gäller att skolorna inte erbjuder svenska som andraspråk som eget ämne till dem som har rätt till det, utan som ett kompletterande stöd. Dessa brister har avgörande inverkan på möjligheten för sent anlända elever med andra modersmål än svenska att nå godkända resultat i skolan. Betydelsen av studiehandledning på modersmål, kompetens om modersmål samt ämnet svenska som andraspråk behöver därför tydliggöras och tillgängligheten för eleverna behöver öka.

Likvärdiga villkor

Endast ett fåtal enheter uttrycker i sina kvalitetsredovisningar i vilken utsträckning de tillgodoser olika barns behov. Det saknas i allmänhet även bedömningar av utfallet av de åtgärder som görs i relation till syftet.

En viktig fråga är om alla resurser är lika tillgängliga för alla elever, oavsett huvudman för skolan och oavsett vilka behov som eleverna har. Det kan exempelvis gälla modersmålsundervisning, skolhälsovård, tillgång till de samlade specialpedagogiska resurser som finns i kommunen, möjligheten att få betalda resor mellan skolan och hemmet, möjligheten att kunna välja och få plats på vald skola och möjligheten för elever med funktionshinder att få tillgång till skolbarnsomsorg på lika villkor som elever utan funktionshinder.

Kommunfullmäktige har givit Barn- och ungdomsnämnden ett uppdrag att utarbeta en behovsbaserad ersättningsmodell för grundskolan baserad på varje elevs individuella behov. Uppdraget måste ses som ett krav på likvärdighet såväl för olika producenter som för alla elever. En modell ska förutom att ge likvärdiga ekonomiska villkor även gynna effektiva produktionslösningar och ha legitimitet. Den bör, om möjligt, ge incitament till att utveckla inkluderande förhållnings- och arbetssätt.

Att se valda grupper av elever som bärare av problem är inte förenligt med god kvalitet. Vid resursfördelning beskrivs eleverna ofta i kategorier där alla elever i en specifik grupp förväntas behöva särskilt stöd. Tanken bygger på ett "likabegrepp", där de som avviker ska ges stöd. Helheten är inte organiserad utifrån individen och det faktum att barn är olika.

Språkliga redskap, dokument, texter och beskrivningar som uttrycker en önskan om att identifiera olika grupper som bärare av särskilda behov leder till att dessa grupper urskiljs som avvikande. Ur en aspekt kan anses detta vara nödvändigt eftersom man då säkerställer att dessa grupper av elever får de förutsättningar som de har rätt till. Samtidigt leder detta till att man inte betraktar varje individs behov för sig.

I ett inkluderande synsätt särskiljs inte vad som är ”normalt” respektive ”speciellt”, vad som är lika eller olika. Inkludering omfattar alla barn. Här ställs i stället krav på att skolan förändras så att den organiseras och fungerar utifrån de olika individuella behov den har att hantera. I ett inkluderingsperspektiv blir en central uppgift för pedagogiken hur varje elevs behov ska tillgodoses utan att beskriva behoven som avvikande.

Delaktighet och inflytande

Det är svårt att utifrån de redovisade resultaten bedöma om det skett någon ökning av elevernas möjlighet till delaktighet, inflytande och ansvar även om man aktivt arbetar med dessa frågor. Kravet på skriftliga, framåtsyftande individuella utvecklingsplaner för varje elev har dock riktat uppmärksamheten mot skolans pedagogiska kärnprocesser. De skolor som kommit långt i sitt arbete lever upp till de krav som finns på ett gott kvalitetsarbete, dvs. de arbetar mål och resultat inriktat, ser till att det finns delaktighet och inflytande i processerna och är inställda på ett långsiktigt och uthålligt arbete.

Genom de analyser av skolornas kvalitetsredovisningar och planer som genomförts av utvecklingsenheten i slutet av 2006 framgår att skolorna kommit olika långt i att utveckla arbetsformer, underlag och dokument för de individuella utvecklingsplanerna. Målen är i de flesta fall inte kända för dem som deltar i utvecklingssamtalet och underlagen för elevernas kunskapsmässiga utveckling behöver utvecklas. Kännedom om målen måste utvecklas och konkretiseras i ett samspel mellan lärare, elever och föräldrar utan att målen blir alltför förenklade. Skolans insatser för elevernas kunskapsutveckling behöver tydliggöras i mycket högre grad än hittills. Goda exempel på elevinflytande för undervisning finns men behöver vidareutvecklas och spridas.

Trygghet och tillgänglighet

Många konkreta insatser beskrivs inom detta område. De allra flesta skolorna konstaterar att de insatser de gjort har varit bra, men gör ingen beskrivning eller analys av grunden för detta konstaterande. Jämförelser med föregående år saknas i allmänhet.

Likabehandlingslagen och förbud mot diskriminering bidrar till att tydliggöra behovet av att skolorna ständigt arbetar med värderingar, förhållningssätt och skolans demokratiuppdrag med respekt för den enskilda individens rättigheter och skyldigheter. Respekt för människors lika värde och ansvarstagande för varandra behöver utvecklas och fördjupas. Skolorna har planer för hur man arbetar med mobbning och annan kränkande behandling. Arbetet med att sammanställa dessa planer till en genomarbetad likabehandlingsplan har genomförts eller pågår. Skolorna är skyldiga att utforma lokala regler tillsammans med elever och föräldrar. Det framgår inte av skolornas kvalitetsredovisningar hur många skolor som gjort detta.

Skolans personal behöver få bättre kunskap om ungas vardag, deras attityder och värderingar och de livsval unga ställs inför för att på ett adekvat sätt stödja unga i deras personliga utveckling. Kompetensutveckling vad gäller metoder behövs för att bättre motarbeta mobbning, stödja unga i så kallade hederskulturer, främja integration och motverka ungas användning av droger och alkohol.

11. Barn- och ungdomsnämndens prioriterade utvecklingsområden 2007

Nämnden har inför 2007 prioriterat två mål:

1. *Elevernas kunskapsinhämtning ska prioriteras. Uppsalas elever ska uppnå minst det resultat som förväntas enligt Skolverkets statistikbas Salsa.*
2. *Lärare och elever ska vara trygga i skolmiljön. Detta innebär bland annat att det ska råda lugn och ro i klassrummen och att mobbning eller annan kränkande behandling inte tolereras.*

Det första målet om kunskaper vänder sig till grundskolans avgångsklasser. För att göra målet verksamt har nämnden fastställt följande effektmål som rör även tidigare skolår:

- 1.1 Minst 95 procent av barnen i förskoleklass ska ha utvecklat en grund för att påbörja läsning och skrivning. Målet ska nås senast höstterminen 2010. Uppföljning för varje barn genomförs årligen under vårterminen i förskoleklass med hjälp av Skolverkets diagnosmaterial *Språket lyfter*.
- 1.2 Minst 98 procent av eleverna ska vara läskunniga efter år 2. Målet ska nås senast vårterminen 2010. Uppföljning för varje barn genomförs årligen under vårterminen i år 2 med hjälp av Skolverkets diagnosmaterial *Språket lyfter*.
- 1.3 Minst 90 procent av eleverna, som gått i den svenska grundskolan sedan år 1, ska klara kravnivån i samtliga delprov i de nationella proven för år 5 i svenska, engelska och matematik. Målet ska nås senast vårterminen 2010.
- 1.4 Elevernas kunskapsnivå i grundskolans år 9 ska minst motsvara det meritmedelvärde som Skolverkets databas Salsa anger. Målet ska nås senast vårterminen 2010.
- 1.5 Varje elev i särskolans grundsärklasser ska ha en skriftlig dokumentation som visar hur långt eleven nått i förhållande till grundsärskolans kursplan för år 5. Denna dokumentation ska vara upprättad vid slutet av vårterminen 2007.
- 1.6 Varje elev i särskolans grundsärklasser ska ha en skriftlig dokumentation som visar hur långt eleven nått i förhållande till grundsärskolans kursplan för år 9. Denna dokumentation ska vara upprättad vid slutet av vårterminen 2007.
- 1.7 Varje elev i särskolans träningsklasser ska ha en skriftlig dokumentation som visar hur långt eleven nått i förhållande till träningskolans kursplan för skolår 9. Denna dokumentation ska vara upprättad vid slutet av vårterminen 2007.

För det andra målet om trygghet har nämnden fastställt följande effektmål:

- 2.1 Alla elever och vårdnadshavare ska känna till skolans ordningsregler och vad som händer om man inte följer dem. Målet ska nås senast höstterminen 2007 och följas upp i skolans kvalitetsredovisning årligen.
- 2.2 Elevernas trygghet ska öka så att alla elever upplever att det stämmer *ofta* eller *alltid* att det är lugnt på lektionerna i skolan. Målet ska nås senast vårterminen 2010 och följas upp i skolans kvalitetsredovisning årligen.

- 2.3 Elevernas trygghet ska öka så att alla elever upplever att det stämmer *ofta* eller *alltid* de känner sig trygga i skolan. Målet ska nås senast vårterminen 2010 och följas upp i skolans kvalitetsredovisning årligen.
- 2.4 Elevernas trygghet ska successivt öka så att alla elever upplever att det stämmer *ofta* eller *alltid* att skolans personal agerar när någon bryter mot skolans ordningsregler. Målet ska nås senast vårterminen 2010 och följas upp i skolans kvalitetsredovisning årligen.
- 2.5 Alla elever ska uppleva att det stämmer *sällan* eller *aldrig* att mobbning eller annan kränkande behandling förekommer i skolan. Målet ska nås senast vårterminen 2010 och följas upp i skolans kvalitetsredovisning årligen.

Förutom de två övergripande målen har nämnden beslutat om övergripande åtgärder för 2007:

- Alla skolor ska ha ett systematiskt kvalitets- och utvecklingssystem utifrån läroplanens mål och kursplaner senast till höstterminen 2008.
- Modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet och svenska som andraspråk ska ges på det sätt som föreskrivs i Grundskoleförordningen.
- De nyanlända flyktningbarnens rättigheter utifrån barnkonventionen ska uppmärksammas
- Samtliga skolor och förskolor ska ha likvärdiga villkor.

Ett annat prioriterat område är att hantera elevtalsförändringar i förhållande till tillgängliga skollokaler. Antalet elever i grundskolan har minskat de senaste åren. Minskningen innebär att lokalkostnaden per elev fortsätter att öka. Att parera elevminskningen med lokal- och personalreduceringar är av avgörande betydelse för att och upprätthålla en god kvalitet i verksamheten. Beslut om reduktion av lokaler och därmed ändrade elevströmmar kräver en samordnad och väl planerad ärendehantering. Kostnadsutvecklingen för lokaler - beroende på elevtalsminskningen - kräver samordnade beslut av berörda nämnder och förvaltningar.